

Atai inaomatam ao katabeam: te karao bure ao te

Ngaira ni bane, iai inaomatara ni karao bure ao katabeara ao ti tangira te reitaki ae e mano, e karine want safe, respectful, ao e mauri. Iai iroura ni bane te inaomata ni bsireia ba ningai, ia, n te aro ra, ao ma antai ae ti kan karao bure ma ngaia. Ngkana ko taku ba ko a tauraoi ni moana am reitaki ni karao bure ma temanna te aomata, e kakawaki ba ko na atai tuan Aotiteria aika a tautakana taekan te karao bure ao te kariaia.

KAUAREKEANA

- Makuri ni karao bure n aekaia nako ae akea iai te kariaia e bon kaaitara te tua.
- E kakawaki ba akana a kan karao bure a na anga aia kukurei ni kariaia imain karaoan te karao bure.
- Kairoroan te karao bure bon te bure ae e kakaiaiki. Ngkana ko a tia ni kairoroaki ma te matoa ba ko na karao bure ao iai inaomatam ni kakaia buokam. Ko kona ni weteia bureitiman. iaon 000 e n taetae ma te tia ibuobuoki, tarebonia 1800 RESPECT iaon 1800 737732.

Tera te wene ni botaki?

A maiti nanon te taeka ae te 'karao bure' iaan te tua ao a mena iaana aekan makuri ni karao bure ao ririing ni karao bure n aron te kiiti ni kaboria, te kakureiko bon iroum ao kabonganana te wii n taite te karao bure. Imain karaoan te karao bure, ao a riai taan karaoia ni kabane n anga aia kariaia, are nanona ba a riai ni bon taekina raoi aia kariaia. E aki riai n taekinaki ba e oti te kariaia ngkana iai temanna ae rawa ke n totokoa are temanna.

Terana te kariaiai?

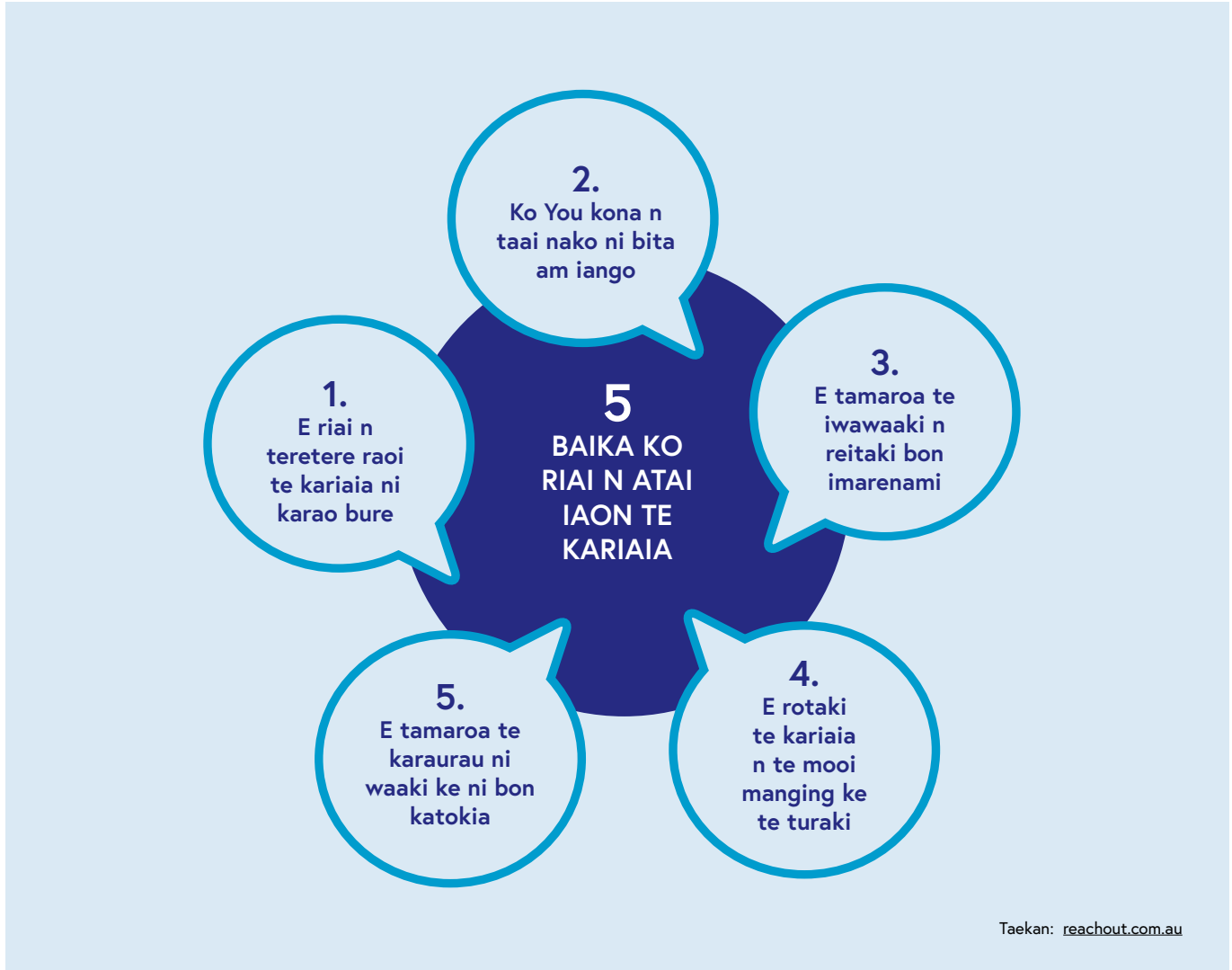

Te anga te kariaia bon te boraai ni iango. Iai te kukurei ni karao bure ngkana aomata aika **aa matoa aia iango**ao a roko n te **Iririki ni kariaia iaan te tua**, a kaota kukureia ba a na karao bure te makuri.

E kona ni bebete karekean te kariaia n te titirai ae kangai, "Ko kan karao bure?" are temanna e kona ni kangai "eng" ke "I aki". Kam riai ngke ma raom ni boraai ba kam na karao bure— ni katoa tai — ba ti te kariaia ae e tangiraki, e ngaie ngkana e retinako am reitaki ma are temanna.

Ko aki kona n anga am kariaia ngke ma raom ngkana e a tia ni kerikaaki ke n rotaki m kona n anga te kariaia. ngkana iai temanna ae e tong ke e aki kona ni kaeka, ke eke mamaara ana iango man te moo manging ke ongakin te turaki, e bon aki kona n anga te kariaia. Ngkana e kairoroko raom ba kam na karao burel, ao e kona n riki ba kanikinaean te reitaki akea iai te marurung, ao te mauri iai. kairoroan temannaba e na karaoa te karao bure, e bure iaan te tua ao e kona ao e kona n riki iai te kabureaki. Wareka taekan inaomatam ao katabeam ae e makoro n te beeba: ibukin te mwenga, te kiriwe n te utu, n ata riki taekan te reitaki ae e raioiroi, te ioawa ni karao bure ao te tua

Te aomata ae e 'mamaara ana kikina', bon iai te aoraki ae e aana mamarana anne n aron ikoakin te kaburoro ke te maminga, ke aorakin te iango ae e roota raioiroin te kona n iango raoi ke te ururing. N angia aonon nako Aotiteria, ao aomata aika iai mamaaran aia iango bon iai inaomataia ni kan karaoa te karao bure ae e riai i marenaia aomata nako. Ma e kanganga riki karaoan aio iroun te aomata ae iai mamaaran ana iango ni kariaia ngkana e aki kona n reitaki ke n aki ata inaomataia n aki kariaia te botaki ni karao bure. Ko aki kona ni botaki ni karao bure ma te aomata ae e mamaara ana kikina ngkana e a aki kon n anga aia kariaia.

E bure iaan te tua te karao bure n akea te kariaia!

Ilnanoan Aotiteria, E kaaitraki te tua ni waakinan }it's against the law to engage in te karao bure ma te aomata riki, n aron naba te kaboria ke riingan temanna, ngkana a aki ke ngkana a aki kona n anga te kariaia. E aranaki aei ba te karao bure n iowawaao bon te bure iaan te tua.

Tibaakin tamnein te aomata temanna ae e bebekan n akea aia kariaia ke kukureia bon te bure naba iaan te tua ao e konan ribootinakinakoia buretitiman. Ko kona ni kuea riki taekan aio iaon [eSafety Commissioner website](http://eSafety.Commissioner.website).

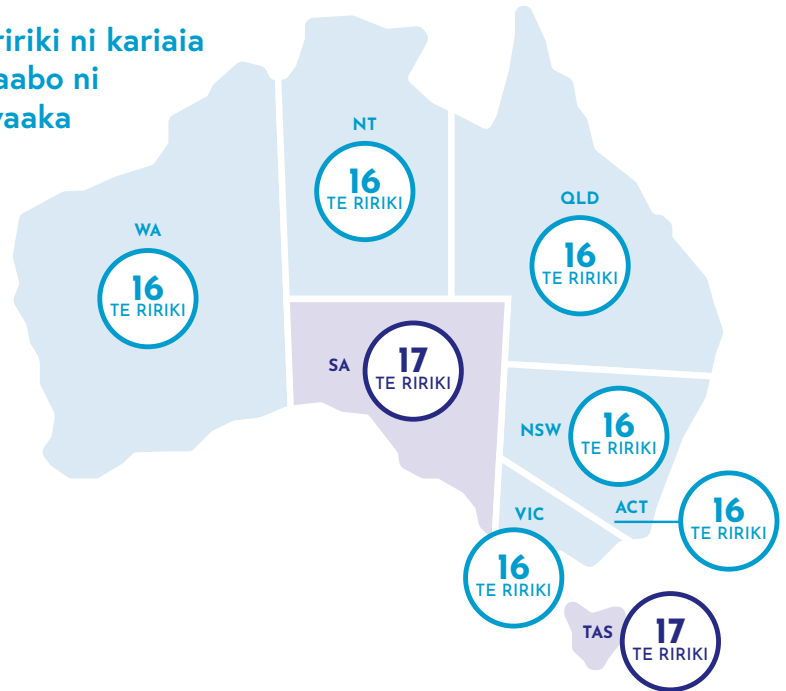
Ko riai ni kakoauaa ba raome mena ana ririki iaon te **Iririki ni karia iaan te tua**. Ni kaeti ma ana tua Aotiteria, ao akea iroun te ataei ni kona ni karaoa ana baire ba e na anga te kariaia. Nanon aei ba bon te bure iaan te tua te makuri ni karao bure ma te ataei ae e mena ana ririki iaon te ririki ni kariaia.

Tera te ririki ni kariaia iaan te tua?

Ngkana e waakina te makuri ni karao bure te ikawai temanna ma te aomata ae iaan te ririki ni kariaia ni karao bure iaan te tua ao e taraki aio ba tabarean te ataei n te karao bure ao bon te bure iaan te tua. Te ririki ni kariaia iaan te tua bon 16 te ririki n angiin makoron nako Aotiteria ao aono, ao 17 te ririki i Tasmania and South Australia

Kakoauaa raoi ba e mena ana ririki toam iaon te ririki ni kariaia iaan te tua. Ko kona ni katautaua ana ririki temanna n taai nako ngkana ko taraiia. Bon te kabanea n tamaroa riki te titiraki ngkana ko aki koaua raoi, ni bubuti kakoauan te ririki.

te ririki ni kariaia n taabo ni mwaaka

What happens if someone breaks these laws?

Ngkana iai ae e kuneaki ni bure n urua te tua n taekan te karao bure ao te kariaia, a kona ni kuneaki ni bure n te bure ni kaburebure buurel ni kaburebure a kona ni katuaeaki n te mane ke te karabuti ao e kona naba ma kona n tiku i Aotiteria. Te aomta ae e a tia ni kuneaki ni bure ni karao bure ma te ataei, ao e kona ni koreaki arana n Reetitita Ibukia Taan Urua Kamanoaia Ataei.

Ioawa ni karao bure bon te makuri ae e kona n ribootinaki nakoia bureitiman ao ni kateak i matan te kabowi iaan tuua aika a kaeinetai ma ngaia, n taabo ike a riki iai – n taabo ni bobotaki, n te mwenga, ke n te makuri.

000 Karekea buokam ke te reitaki ma temanna

ngkana ko a tia ni karoroaki ni karao bure ao ko kan karokoa am tangitang, ko riai ni ribooti nakoia bureitiman n te tai naba are ko kona iai. Ngkana ko na kabuanibwai ke bon te katewe, tarebonia 000. Ko kona naba ni karekea te boutoka man Te tieweti ni boutoka iaon te karao bure, n aron te 1800RESPECT iaon te namba 1800 737 732.

E kona ni buokai temanna kaain te tikiim ae te PALM?

E kona ni kanganga kangaraoan ma iai te boutoka ao bwaai ni makuri aika a kona ni buokiko. Ngkana iai am titiraki iaon kangaraoan maium ma te maiu i Aotiteria, ko kona n titirakina am tia kamakur. Ngkana a aki ata te kaeka, ao a kona n tuangko ba antai ae ko kona n reitaki ma gaia, n aron waaki ni boutoka tabeua te tikiim ae te PALM n aron:

Ana tia reitaki te aba (CLO) ke taan tei man te reibwa

Ko kona ni kunea taekan te reitaki ma taian CLO aika ngkai laon ana uebetiaite te PALM ae (<https://www.palmscheme.gov.au/contact>).

karekea ana taieweti ni boutoka te PALM support iaon te numba (1800 51 51 31), ke te emeeri (palm@dewr.gov.au)

Taiaoka ataia ba a tuoaki tieweti ni boutoka n te tareboon ao te emeeri, ba a tuoaki emeeri man 8.30 am-6.30 pm AEST – ao tareboon imuin awa ni makuri ti ibukin itera aika a rangin kakaiaiki.

N na kanga ni karekea retitan riki te rongorongo ke te buoka ae e mwaatai ao ni karabaki?

Ngkana bon ngkoe ke temanna ae ko kinaa ae e kan kakaea riki reitan te rongorongo iaon te karao bure, te kariaia, te karao bure ni iowawa, ao tieweti aika a kona ni boutoka marurungim ao kamwengaraoam n tikum I Aotiteria, ko kona n reitaki ma boton te tieweti ni boutoka n te taibora i nano. A kona ni buokiko botaki aikai ke ni kotea te tabo teuana ae ko kona ni kunea te tieweti ae e kaeineti ma kainnanom ao e kona n reke iroum.

BOTON RINANIN TIEWETI NI BOUTOKA I AOTITERIA

TIEWETI	TERA AE E KARAOIA?	RONGORONGON TE REITAKI
Tieweti ni katawe	Tenua te akea (000) bon boton namban ana tieweti ni katawe Aotiteria. Ko riai n tarebonia 000ngkana ko kainnanao te buoka ae e tawemai irouia bureitiman, te tiri ai, ke te amburanti.	 Tareboon: 000 Te aba ni kabutaa, 24/7
Bureitimanin te kaawa ke te tieweti n amburanti	Ngkana e aki kakaiaiki te kabuanibwai, ko riai ni kakaea aia namba bureitiman n te kaawa, te tiriai, ke te tieweti n amburanti.	 Ngkana ko kan kakaea te tabo ni bureitiman n am kaawa, Kakaea te atu m taeka ae 'Kaeaea te tabo ni bureitiman nam kaawa'].
Kuakua Tawe	Ngkana ko kan karekei riki rongorongo te karao bure, te kariaia, ao te karao buren ioawa (n aron kakaeaan ao kunean taekan te kuakua, te buoka n rabakau, heath, ao te tieweti iaon taekan te tua), nakon Kuakua Tawe. Ko kona ni kabongana aia tieweti n ukeuke ni kakaea buokam ae e uakaan riki ma ngkoe.	 Tareboonia: 1800 022 222 Te aba ni kabutaa, 24/7 Te uebe: https://www.healthdirect.gov.au/sexual-assault-and-rape
1800RESPECT	Ngkana ko kainnanao te kan taetae ma te tia rabakau n ibuobuoki temanna iaon taekan te karao bure, te ioawawa ni karao bure ke te kakeru n te mwenga, bon aei te botaki ae e katauraoa te tieweti n reitaki ae e raba ma n onoti. Ko kona ni kawara iteraniban aia uebetiaite ni kunei tieweti aika a na buokiko ao rongorongo iaon taekan te reitaki ae e kakukurei.	 Tareboon: 1800 737 732 Te aba ni kabutaa, 24/7 Te uebe: https://www.1800respect.org.au/

BOTON RINANIN TIEWETI NI BOUTOKA I AOTITERIA		
TIEWETI	TERA AE E KARAOIA?	RONGORONGON TE REITAKI
Kakae nako	Ngkana ko tangira riki te rongorongo ion taekan te botaki ni karao bure ae e mano, te kariaia ao baika ko riai n ataia iaon kanganga aika a kona n riki man tibakin tamnei aika a aki riai n noraki, ao iai iroun te botaki aio rongorongo, te burokuraem ni boutoka ibukia taan kairiri ao bwaai ni makuri ibukin reitaki aika a na buokaki iai te roronrikirake.	 te rongorongo n te aonraainao boutokakia taan kairiri ae e kabutaa te aba, 24/7 Te uebe: https://au.reachout.com/relationships
Te ririki ni kariaiatuua i nanaoan Australia	Ngkana ko kan ata riki taekanan tuan te ririki ni kariaia inanaoan Aotiteria, ao e kona te boki aio n anga te rongorongo ao ringke n reitaki ma tuan makoro ao aono.	 Te boki: Kawara te uebetiaite, https://aifs.gov.au/resources/resource-sheets/age-consent-laws-australia#
Te eSafety Kamitina	E buokiia kaain Autoteria te eSafety ni katoka ao n tabeakini kanganga aika a riki man te kabongana buaka te onraain ke kanoa aika a tabuaki ke aika a aki riai ni kaotaki aonraain. Go to their website to find out how to report image-based abuse, remove content, report to the police etc.	 Nakon te uebetiaite ae, https://www.esafety.gov.au/young-people/consent-sharing-photos-videos Te beebea ni koaua: Aron ribootinakin te kaikoaki: https://www.esafety.gov.au/report

E ngae n tiak ni bainaki te tararua ae e raoiroi ibukin katauraaoan te kanoa aio, bon akea te bukinaki ae e kariaiakaki iroun te tikiim ae te PALM, ana taan makuri, taan anganano, ke toana, ibukin te kaairua, te mwaninga, te aki eti, aika a kaeineti ma te beebea ni koaua aio ke ibukin te bua ke te uruaki ae a na kaoti nakon te aomata ae e onimakina te rongorongo i nanon te beebea ni koaua aio. Te rongorongo ae e katauraaoaki i nanon te beebea ni koaua aio e a tia ni katauraaoaki ba e na anga ti rongorongo aika a tabangaki. Tiaki te kantaninga ba e na onimakina ke n riki ba onean muin taekan rabakau iaon te tua ke iaon itera ni mwaatai riki tabeua. Bon akea te bukinaki ae e tauraoi ni butimaeaki iroun te tikiim ae te PALM ke toana nako ibuki baika a riki mai iai aika a ataaki ke a aki ataaki aika a kona n riki man onimakinan taian rongorongo aika a katauraaoaki te tye beebea ni koaua aio.

